

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం
॥ పంచమస్కంధే పంచమోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ పంచమస్కంధే పంచమోఽధ్యాయః ॥

ఋషభ ఉవాచ

నాయం దేహో దేహభాజాం నృలోకే

కష్టాన్ కామానర్హతే విడ్భుజాం యే ।

తపో దివ్యం పుత్రకా యేన సత్త్వం

శుద్ధ్యేద్యస్మాద్ బ్రహ్మసౌఖ్యం త్వనంతం ॥ 1 ॥

మహాత్సేవాం ద్వారమాహుర్విముక్తే -

స్తమోద్వారం యోషితాం సంగిసంగం ।

మహాంతస్తే సమచిత్తాః ప్రశాంతా

విమన్యవః సుహృదః సాధవో యే ॥ 2 ॥

యే వా మయీశే కృతసౌహృదార్థా

జనేషు దేహంభరవార్తికేషు ।

గృహేషు జాయాత్మజరాతిమత్సు

న ప్రీతియుక్తా యావదర్థాశ్చ లోకే ॥ 3 ॥

నూనం ప్రమత్తః కురుతే వికర్మ

యదింద్రియప్రీతయ ఆప్యణోతి ।

న సాధు మన్యే యత ఆత్మనోఽయ -

మసన్నపి క్లేశద ఆస దేహః ॥ 4 ॥

పరాభవస్తావదబోధజాతో

యావన్న జిజ్ఞాసత ఆత్మతత్త్వం |
యావత్క్రియాస్తావదిదం మనో వై
కర్మాత్మకం యేన శరీరబంధః || 5 ||

ఏవం మనః కర్మవశం ప్రయుంక్తే
అవిద్యయాఽఽత్మన్యపథీయమానే |
ప్రీతిర్న యావన్మయి వాసుదేవే
న ముచ్యతే దేహయోగేన తావత్ || 6 ||

యదా న పశ్యత్యయథా గుణేహం
స్వార్థే ప్రమత్తః సహసా విపశ్చిత్ |
గతస్మృతిర్విందతి తత్ర తాపా -
నాసాద్య మైథున్యమగారమజ్ఞః || 7 ||

పుంసః స్త్రియా మిథునీభావమేతం
తయోర్మిత్రో హృదయగ్రంథిమాహుః |
అతో గృహక్షేత్రసుతాప్తవిత్తై -
ర్జనస్య మోహోఽయమహం మమేతి || 8 ||

యదా మనోహృదయగ్రంథిరస్య
కర్మానుబద్ధో దృఢ ఆశ్లథేత |
తదా జనః సంపరివర్తతేఽస్మాద్
ముక్తః పరం యాత్యతిహాయ హేతుం || 9 ||

హంసే గురౌ మయి భక్త్యానువృత్యా
విత్పృష్టయా ద్వంద్వతితిక్షయా చ |
సర్వత్ర జంతోర్వ్యసనావగత్యా
జిజ్ఞాసయా తపసేహానివృత్త్యా || 10 ||

మత్కర్మభిర్మత్కథయా చ నిత్యం
 మద్దేవసంగాద్ గుణకీర్తనాన్మే |
 నిర్వైరసామ్యోపశమేన పుత్రా
 జిహాసయా దేహగేహాత్మబుద్ధేః || 11 ||

అధ్యాత్మయోగేన వివిక్తనేవయా
 ప్రాణేంద్రియాత్మాభిజయేన సద్యక్ |
 సచ్చృద్ధయా బ్రహ్మచర్యేణ శశ్వ -
 దసంప్రమాదేన యమేన వాచాం || 12 ||

సర్వత్ర మద్భావవిచక్షణేన
 జ్ఞానేన విజ్ఞానవిరాజితేన |
 యోగేన ధృత్యుద్యమసత్త్వయుక్తో
 లింగం వ్యపోహేత్కుశలోఽహమాఖ్యం || 13 ||

కర్మాశయం హృదయగ్రంథిబంధ -
 మవిద్యయాఽఽసాదితమప్రమత్తః |
 అనేన యోగేన యథోపదేశం
 సమ్యగ్వ్యపోహ్యోపరమేత యోగాత్ || 14 ||

పుత్రాంశ్చ శిష్యాంశ్చ నృపో గురుర్వా
 మల్లోకకామో మదనుగ్రహార్థః |
 ఇత్థం విమన్యురనుశిష్యాదతజ్ఞాన్
 న యోజయేత్కర్మసు కర్మమూఢాన్ |
 కం యోజయన్మనుజోఽర్థం లభేత
 నిపాతయన్మష్టదృశం హి గర్తే || 15 ||

లోకః స్వయం శ్రేయసి నష్టదృష్టి -
 ర్యోఽర్థాన్ సమీహేత నికామకామః |

అన్యోన్యవైరః సుఖలేశహేతో -

రనంతదుఃఖం చ న వేద మూఢః || 16 ||

కస్తం స్వయం తదభిజ్ఞో విపశ్చిద్

అవిద్యాయామంతరే వర్తమానం |

దృష్ట్వా పునస్తం సఘృణః కుబుద్ధిం

ప్రయోజయేదుత్పథగం యథాంధం || 17 ||

గురుర్న స స్యాత్స్వజనో న స స్యాత్

పితా న స స్యాజ్జననీ న సా స్యాత్ |

దైవం న తత్యాన్న పతిశ్చ స స్యా -

న్న మోచయేద్యః సముపేతమృత్యుం || 18 ||

ఇదం శరీరం మమ దుర్విభావ్యం

సత్త్వం హి మే హృదయం యత్ర ధర్మః |

పృష్ఠే కృతో మే యదధర్మ ఆరాద్

అతో హి మామృషభం ప్రాహురార్యాః || 19 ||

తస్మాద్భవంతో హృదయేన జాతాః

సర్వే మహీయాంసమముం సనాభం |

అక్లిష్టబుద్ధ్యా భరతం భజధ్వం

శుశ్రూషణం తద్భరణం ప్రజానాం || 20 ||

భూతేషు వీరుద్భ్య ఉదుత్తమా యే

సరీసృపాస్తేషు సబోధనిష్ఠాః |

తతో మనుష్యాః ప్రమథాస్తతోఽపి

గంధర్వసిద్ధా విబుధానుగా యే || 21 ||

దేవాసురేభ్యో మఘవత్ప్రధానా

దక్షాదయో బ్రహ్మసుతాస్త తేషాం |

భవః పరః సోఽథ విరించవీర్యః
స మత్పురోఽహం ద్విజదేవదేవః || 22 ||

న బ్రాహ్మణైస్తులయే భూతమన్యత్
పశ్యామి విప్రాః కిమతః పరం తు |
యస్మిన్నుభిః ప్రహుతం శ్రద్ధయాహ -
మశ్వామి కామం న తథాగ్నిహోత్రే || 23 ||

ధృతా తనూరుశతీ మే పురాణీ
యేనేహ సత్త్వం పరమం పవిత్రం |
శమో దమః సత్యమనుగ్రహశ్చ
తపస్తితిక్షానుభవశ్చ యత్ర || 24 ||

మత్తోఽప్యనంతాత్పరతః పరస్మాత్
స్వర్గాపవర్గాధిపతేర్న కించిత్ |
యేషాం కిము స్యాదితరేణ తేషా -
మకించనానాం మయి భక్తిభాజాం || 25 ||

సర్వాణి మద్ధిష్ఠ్యతయా భవద్భి -
శ్చరాణి భూతాని సుతా ధ్రువాణి |
సంభావితవ్యాని పదే పదే వో
వివిక్తదృగ్భిస్తదుహార్హణం మే || 26 ||

మనోవచోదృక్కరణేహితస్య
సాక్షాత్కృతం మే పరిబర్హణం హి |
వినా పుమాన్ యేన మహావిమోహాత్
కృతాంతపాశాన్న విమోక్తుమీశేత్ || 27 ||

శ్రీశుక ఉవాచ
ఏవమనుశాస్యాత్మజాన్ స్వయమనుశిష్టానపి

లోకానుశాసనార్థం మహానుభావః పరమసుహృద్ -
 భగవాన్సృషభాపదేశ ఉపశమశీలానా -
 ముపరతకర్మణాం మహామునీనాం భక్తిజ్ఞాన -
 వైరాగ్యలక్షణం పారమహంస్యధర్మముపశిక్షమాణః
 స్వతనయశతజ్యేష్ఠం పరమభాగవతం
 భగవజ్జనపరాయణం భరతం ధరణిపాలనాయా -
 భిషిచ్య స్వయం భవన ఏవోర్వరితశరీరమాత్ర -
 పరిగ్రహ ఉన్మత్త ఇవ గగనపరిధానః
 ప్రకీర్ణకేశ ఆత్మన్యారోపితాహవనీయో
 బ్రహ్మవర్తాత్ప్రవవ్రాజ || 28 ||

జడాంధమూకబధిరపిశాచోన్మాదకవదవధూతవేషో -
 లభిభాష్యమాణోఽపి జనానాం గృహీతమౌన -
 వ్రతస్తూష్ణిం బభూవ || 29 ||

తత్ర తత్ర పురగ్రామాకరఖేటవాటఖర్వటశిబిరవ్రజఘోష -
 సార్థగిరివనాశ్రమాదిష్వనుపథమవనిచరాపసదైః
 పరిభూయమానో మక్షికాభిరివ వనగజస్తర్జనతాడనా -
 వమేహనస్థీవనగ్రావశకృద్రజఃప్రక్షేపపూతి -
 వాతదురుక్షైస్తదవిగణయన్నేవాసత్సంస్థాన
 ఏతస్మిన్ దేహోపలక్షణే సదపదేశ ఉభయానుభవ -
 స్వరూపేణ స్వమహిమావస్థానేనాసమారోపితా -
 హమ్మమాభిమానత్వాదవిఖండితమనాః పృథివీమేకచరః
 పరిబభ్రామ || 30 ||

అతిసుకుమారకరచరణోరఃస్థలవిపులబాహ్వాంసగలవదనా -
 ద్యవయవవిన్యాసః ప్రకృతిసుందరస్వభావహాససుముఖో
 నవనలినదలాయమానశిశిరతారారుణాయతనయనరుచిరః

సదృశసుభగకపోలకర్ణకంఠనాసో విగూఢస్మితవదన -
 మహోత్సవేన పురవనితానాం మనసి కుసుమశరాసనము -
 పదధానః పరాగవలంబమానకుటిలజటిలకపిశకేశ -
 భూరిభారోఽవధూతమలిననిజశరీరేణ గ్రహగృహీత
 ఇవాదృశ్యత || 31 ||

యర్హి వావ స భగవాన్ లోకమిమం యోగస్యాద్ధా
 ప్రతీపమివాచక్షాణస్తత్ప్రతిక్రియాకర్మ బీభత్సితమితి
 వ్రతమాజగరమాస్థితః శయాన ఏవాశ్నాతి పిబతి
 ఖాదత్యవమేహతి హదతి స్మ చేష్టమాన ఉచ్ఛరిత
 ఆదిగ్ధోద్దేశః || 32 ||

తస్య హ యః పురీషసురభిసౌగంధ్యవాయుస్తం దేశం
 దశయోజనం సమంతాత్ సురభిం చకార || 33 ||

ఏవం గోమృగకాకచర్యయా వ్రజంస్తిష్ఠన్నాసీనః శయానః
 కాకమృగగోచరితః పిబతి ఖాదత్యవమేహతి స్మ || 34 ||

ఇతి నానాయోగచర్యాచరణో భగవాన్ కైవల్యపతిర్మష -
 భోఽవిరతపరమమహానందానుభవ ఆత్మని సర్వేషాం
 భూతానామాత్మభూతే భగవతి వాసుదేవ ఆత్మనోఽవ్యవ -
 ధానానంతరోదరభావేన సిద్ధసమస్తార్థపరిపూర్ణో
 యోగైశ్వర్యాణి వైహాయసమనోజవాంతర్ధానపరకాయ -
 ప్రవేశదూరగ్రహణాదీని యదృచ్ఛయోపగతాని నాంజసా
 నృప హృదయేనాభ్యనందత్ || 35 ||

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
 పంచమస్కంధే ఋషభదేవానుచరితే పంచమోఽధ్యాయః ||